

Knihovna FF MU Brno

257R201256

Pravidla
českého pravopisu,

praktickými příklady vysvětlená.

Prodávají se newáz. za 4 kr. stř.
wáz. na hřebetě w plátně za 7 kr. stř.

W Praze, 1852.

W cís. král. tiskárně normálních školních knih w Karlově
ulici čísl. 190—1.

Masarykova univerzita
Filozofická fakulta, Ústřední knihovna

Přir.č.	S- 2709
Sign.	12 - 125
Syst.č.	702 765

P o z n a m e n á n í.

Ve veřejných školách nesmí se — vygma zvláštní dovolení ministerstva osvěty — leč **zákonem předepsaných**, pečeti normálního skladu znamenáných knih užívat; také se nesmějí tyto knihy **dražší, než na titulu každé knihy udáno**, prodávati.

(Rozkaz ministerstva osvěty 21. dubna 1850, číslo 2875.)

Díl první.

Mluvnická příprava.

Úvod.

§. 1. Slověk vydává mluvními nástroji rozličné, článkované zvuky. Viditelná znaménka těchto článkovaných zvuků lidských gmenugeme písmeny nebo litery.

§. 2. Tyto písmeny slouží samohláskám, které se totiž samy o sobě, bez pomoci jiné písmeny, dokonale vysloviti dají: **a, e, i (ě), y, o, u**; nebo **d w a u h l á s k y**, dvě totiž rozdílné samohlásky, které splynou dohromady tak, že se jedním otevřením úst vyslovují, a tudíž ten dvojitý zvuk nazvednou slyšán bývá: **au, ay, ey**; nebo **sa u h l á s k y**, písmeny, které samy sebou gasného zvuku nedávají, ale teprv pomocí některých samohlásek ho nabývají: **b, h, m, p**.

Sauhlásky slugi dle vyslovení buď

- a) tvrdé; ty gsau: **d, h, ch, k, n, r, t**; nebo
- b) měkké; ty gsau: **c, č, š, g, ň, ř, f, t, ž**; nebo
- c) obojetné, a ty gsau: **b, f, l, m, p, v, z**.

§. 3. Jedna nebo více písmen, nagednau vyslovených, slowe slabika (syllaba): o-láw-ko, an-ge-lo-wé, bych. W každé slabice musí býti samohláska; někdy zastupuje **l a r** místo samohlásky, gafo: ml-s-ný, au-pl-ný, twr-by, hrn-číř.

§. 4. Jedna nebo více slabik, tak dohromady spogených, že něco významávají, sluge slowo: u p. brk, truhla, koš, stavení.

Slowa gsau

- a) jednoslabičná, pakli gen gednu slabiku magj, gafo: dar, lew, mlat; magj-li více slabik, slowau mnohoslabičná, gafo: no-ha, mlá-de-nec, roz-pu-šti-lec.
- b) kmen, t. g. slowa, od nichž giná slowa pocházejí, gafo: král, smrt, noc; která z kmenů těchto swág půwod berau, gmenugeme odwo-zená, gafo: králowstwí; nesmrtebný, usmrťiti; noční, ponocný. Odwozowánj děje se pomocí některých slabik, které, pakli stoji před kmenowním slowem, předložky, pakli po něm následují, koncovky slowau. Tak

gsau w slowech: nesmrtebný, ponocný, slabiky **ne** a **po** předložky, slabiky **dluhy** a **nhy** gsau koncovky.

- e) gednoduchá nebo složená. Tato sestávají ze dvou nebo více slow, z nichž sice každé o sobě něco znamená, ale která w spogení wstěka gen gednu věc významávají, u p. Žiwo-bytj, wíno-hrad, sto-letj.

§. 5. Jedno nebo více slow, spogených tak, aby auplný smysl měla, nazýváme sadu (průpowěd). U p. Hájma. Slunce switj. Neposlušný bogj se trestu. Za času knížete Oldřicha žil w Čechách sw. paustewník Prokop.

Sady gsau

- a) hlavní a poboční. Sada, která ginau wyswětluge, slowe poboční; ta, která se takowými pobočními sadami wyswětluge, sluge sada hlavní. U p. Wlastowky, wracugite se k nám, zwěstugj garo.
- b) nápowěd a dopowěd. Gsauli dvě sady tak auzce s sebau spogeny, že, má-li býti smysl plný, první sadu uslyšew, hned také druhau očekávám: tu slowe první sada nápowěd, druhá dopowěd. U p. Pakli přišli mnoho olege do lampy nalegeš, zhasne swětlo. Ač bylo we dne, neostýchal se krási. Kdyby nebylo střevače, nebyloby zloděje.

§. 6. Rozličná slova, z gakhých každá řeč sestávati může, gmenugeme částky řeči. Gest gich dewět:

1. Hlawnj slowo,
2. přjdawné slowo,
3. čislo,
4. náměška,
5. časoslowo,
6. přjslowce,
7. předslowce,
8. pogislowce,
9. citoslowce.

Některá z nich w mluwenj rozličně změnugeme, a ta změnitelná, některá se ale w řeči nikdy nemění, a ta nezmenitelná gmenugeme. K oným patřj: Hlawnj slowo, přjdawné slowo, čislo, náměška, časoslowo; ostatnj k těmto. Toto slow w řeči proměňowánj sluge skloňowánj (uchylowánj), a písmeny neb slabičky, pomocj kterých se toto proměňowánj (skloňowánj) děje, slowau skloňowacj písmeny nebo skloňowacj slabičky.

Dřjwe o změnitelných, potom teprw o nezmenitelných částkách řeči gednati budeme.

Oddíl prwnj.

O změnitelných částkách řeči.

Hlawna prwnj.

1. Hlawnj slowo.

§. 7. Slova, kterými se někaké osobě nebo věci gméno dává, gmenugeme hlawnj slowa. U p. Čech, hoch, woda, krew, datel.

Hlawnj slowa gsau buď

- a) wlastnj gména, t. g. gména, která se toliko gedné gedné osobě neb věci dāwagj: u p. Wáclaw, Ludmila. Takowá gsau gména křticj, přjgmenj, gména národů, zemj, wrchů, řek, měst, wesnic, a t. d. U p. Swatý Ambrož. Turci. Arkonosse. Řeka Labe. Praha.
- b) obecná gména. Za dāwáme těm věcem, které pro gegjch podobnost za šegně powāzugeme: u p. žák, kregčj, tesař.
- c) slowa, znamenagjcej někakau wlastnost neb staw, který si od věci samé oddělenj mysljme, u p. pilnost, šličnost, hluchota.

§. 8. Na každém hlawnjm slowu slusj pozor dáti na 1) pohlawj, 2) počet a 3) pády.

1. Pohlawj gest troge: mužské, ženské, věcnj.
Gakého pohlawj které slovo gest, seznáš nejlépe
z obecného mluvenj; pro usnadnění dáváme
k mužskému pohlawj slovíčko ten, k ženskému
ta, k věcnjmu to, u p. (ten) dům, (ta) věž,
(to) dílo.

2. Počet gest dwogj: jednotný a množný.
Jednotný počet znamená gednu toliko osobu
nebo věc: stůl, kůň, dům; množný gmenuge
wjce osob neb wěcj téhož způsobu: stoly, koně,
domy.

Některá slova magj také dwogitý počet,
poněwadž o dwau řeč býwá, gačo: ruce, uši,
nohy.

Některá slova nemagj počet množný, gačo:
nenáwist, svědomj; některá nemagj jednotný,
gačo: plíce, kamna, klesště.

3. Pádny. Proměny slow na konci gmenugeme
pádny. Gest gich w každém počtu sedm.
W kterém pádu něgaké slovo stogj, poznáváme
z následugjich otázek: Stogit pád

1nj na otázku: Kdo? Co? Dwce běži. Strom
roste.

2hý = = Čj? Koho? Čeho? Kniha mého
bratra. Dostal dar od
swé tetý. Půl gablka.

3tj = = Komu? Čemu? Dones to kmo-
trowi. Uj se kowářské-
mu řemeslu.

4tý na otázku: Koho? Co? Zawoley bratra.
Nesu ty slíbené peníze.

5tý při vykřiknutj neb wolánj. Š Bože!

6tý na otázku: D kom? D čem? Powjda o
udatném wogáku. Chodj
o holi.

7mý = = S kým, čím? Mluwil se swým
nepřjtelem. Dsidlem
se oběsil.

§. 9. Wedu-li některé slovo w obogjm počtu
škrze wssecky pády, říká se, že ge sfloňugi (uchy-
lugi); ta práce sluge sfloňowánj.

Wssecka hlawnj slova neschloňugi se gednjm a
týmž způsobem: máme pro ně šest sfloňowek.

§. 10. K prwnjmu sfloňenj počítáme slova
pohlawj

a) mužského, která se na twrdau nebo obogetnau
(§. 2.) sauhlášku končj. Gsau buď žiwotná,
gačo: koželuh, had, pán, holub, bratr; nebo
nežiwotná, gačo: getel, klam, nos, low.

b) věcnjho, wycházegjci na o, poněwadž toto o
wjdy buď twrdá nebo obogetná sauhláška před-
chází: bahno, žito, čelo, železo.

Sklonugi pať se takto:

Gednotný počet.

Muž. pohl.

Wěcnj pohl.

Žiw.	Nežiw.	
had	Dub	Slowo
hada	dubu	slowa
hadu (owi)	dubu	slowu
hada	dub	slowo
hade!	dube!	slowo!
hadu	dubu	slowu (ě)
hadem.	dubem.	slowem.

Množ. počet.

Muž. pohl.

Wěc. pohl.

Žiw.	Nežiw.	
hadi (owě)	duby	slowa
hadu (uwi)	dubu (uwi)	slow
hadim	dubim	slowim
hadu	duby	slowa
hadi!	duby!	slowa!
hadech	dubech	slowech
hadu.	duby.	slowy.

Pozn. 1. W množ. počtu přecháziwá **h w z, ch** w **ff, f w c, r w ě**, gaťo: podruh, podruzi; lenoch, lenoffi; žebrák, žebráci; služebník, služebníci; bratr, bratři.

Pozn. 2. Kdo w 7. pádu množ. počtu místo **y** říkal by **ama**: hadama, holubama . . . špatně česky by mluvil.

§. 11. K druhému sklonění počítáme slowa

- a) mužsk. pohlavj, vycházejici na sauhlásky měkkau. (§. 2.) S ta gŕau buď žiwotná nebo nežiwotná, u p. Mysliwec, tesar, kůň — klič, kóš, plášť.
- b) wěcn. pohlavj, vycházejici na **e (ě)**, poněwadž přeb tjm **e (ě)** nikdy twrdé sauhlásky mji nemohau. U p. pole, wole, děwče, haufe, plémě.

Sklonugi se takto:

Gednotný počet.

Muž. pohl.

Wěcnj pohl.

Žiw.	Nežiw.	
Muž	Meč	Moře
muže	meče	moře
muži	meči	moři
muže	meč	moře
muži!	meči!	moře!
muži	meči	moři
mužem	mečem.	mořem.

Množný počet.

Muž. pohl.

Žec. pohl.

Ž i w.	Než i w.	
Muži	meče	moře
mužů	mečů	moří
mužům	mečům	mořím
muže	meče	moře
muži!	meče!	moře!
mužich	mečich	mořich
muži.	meči.	moři.

Pozn. 1. Gména mladých lidí a zvířat magi w 2. pádu gedn. počtu **ete**, w 1. pádu množ. počtu **ata**, gafo: tele, telete, telata; kuře, kuřete, kuřata. Tak i paupě, daupě, chvoště, a g.

Pozn. 2. Dítě má w 1. pádu množ. počtu děti, někdy dítky. Nebe má nebesa.

§. 12. K třetímu sklonění patří gména ženského pohlaví, která nemagi na konci samohlásku, gafo: kost, zeď, twář, srst, pec, žluč, mofaz. Magi w 2. pádu gedn. počtu vždy i, čímž se od pátého sklonění rozeznávají.

Skloňugi se takto:

Gedn. poč.

kost
kosti
kosti
kost
kosti!
kosti
kostj.

Množ. poč.

kosti
kostj
kostjm
kosti
kosti!
kostech
kostmi.

Pozn. Kdoby w 2. pádu množ. počtu místo kostj říkal kostich, špatně česky by mluvil.

§. 13. K čtvrtému sklonění patří slova žensk. pohlaví, vycházející na a, gafo ryba, koleba, stobela. Na a vycházející slova mužského pohlaví gduu podlé nj w počtu gednot., a magi w 3. a 6. pádu ovi; w množ. počtu gduu podlé sklonění prvního. U p. Zahradka, Zahradkowi — zahradka, zahradce; vládyka, vládykowi, vládykové, a g.

Slova tohoto sklonění skloňugi se takto:

ryba	ryby
ryby	ryb
rybě	rybám
rybu	ryby
rybo!	ryby!
rybě	rybách
rybau.	rybami.

§. 14. K pátému sklonění patří slova žensk. pohlaví, vycházející na e (ě). Někteří to e w 1. pádu gednot. počtu pohlaví, gafo: konew, mříž, láhev; ale všecka magi w 2. pádu gednot. počtu e, čímž se od 3tí skloňowky rozeznávají.

Skloňugi se takto:

země	země
země	zemí
zemi	zemím
zemi	země
země!	země!
zemi	zemích
zemí	zeměmi.

Pozn. Gmēna měst a wesnic magj w 3. pádu množ.
počtu **um**, ga'o: Buděgowice, Buděgowi-
c**um**; Prachatice, Prachatic**um**.

§. 15. K šestém u skloněnj daš wšecká
na j vycházející slova wěcnjho pohlavj, ga'o:
znamenj, klenj, psanj, a g.

Skloňugi se takto:

Gedn. poč.

Množ. poč.

psanj
psanj
psanj
psanj
psanj!
psanj
psanjm.

psanj
psanj
psanjm
psanj
psanj!
psanjch
psanjmi.

Pozn. Ruce, nohy, oči, ušši, magj, pakli žen
2 věci wyznamenávajj, i dwogitý počet:
1. a 4. pád: oči, ruce, 2. a 6.: očí, rukau,
7.: rukama, očima; ale pakli gest řeč o wíce
než o dwau, skloňugi se w počtu množném.

Sława druhá.

2. Přidavné slovo.

§. 16. Přidavná slova gmenugeme ta slova,
která vlastnost něgake osoby nebo věci ukazujj:
u p. zelený kabát, vysoká věž, malé okno.

Každé přidavné slovo musj se se svým hlavním
slovem w pohlavj, w pádu a w počtu stownáwati,!

t. g. kterého pohlavj gest slovo hlavní, toho gest
i k němu patřící přidavné: u p. Dobrá kráva
gest dobrý přínos do hospodářstwj.

Při slovedch přidavných na dvě věci pozor dáti
slusj: na a) skloňowánj, a na b) stupňowá-
nj přidavných gmen.

a.

§. 17. Přidavná gmēna gsau trogjhо způ-
sobu, i magj tři skloňowky:

1. s twrdým wýchodem: **h, á, é**: dobrý,
maudrý, prudký, mjrný. Skloňugi se takto:

Gedn. počet.

dobrý	dobré a	dobré
dobrého	dobré	dobrého
dobrému	dobré	dobrému
dobrého (h)	dobrau	dobré
dobrý!	dobrá!	dobré!
dobré	dobré	dobré
dobré	dobrau	dobré

Množ. počet.

dobří	dobré	dobrá
dobřích	dobřích	dobřích
dobří	dobří	dobří
dobré	dobré	dobrá
dobří!	dobré!	dobrá!
dobřích	dobřích	dobřích
dobří	dobří	dobří

Pozn. 1. Přidavné slovo, stojící při životném hlav. slovu v prvním pádu množ. počtu, proměňuje v koncovkách **h w z, ch w ſ, f w c, r w ě**; tedy: ubožj žebráci, hloušj posluchači, prudcj koňové, dobřj páni.

Pozn. 2. Dle tohoto wzoru gđau také ta přidavná slova, která gaſo hlavní slova užíváme: poddaný, swatý, zlatý, komorná, poſlasná, ponocná, paroſné, ſpropitné, a t. p.

2. s měkkým východem: **í, í, í**, gaſo: dneſſnj, Boſj, cizj, nároſnj, knjzecj, ſagečj, hudebnj.

Sſloňugj ſe takto:

Gedn. počet.

dneſſnj	dneſſnj	dneſſnj
dneſſnjho	dneſſnj	dneſſnjho
dneſſnjmu	dneſſnj	dneſſnjmu
dneſſnjho	dneſſnj	dneſſnj
dneſſnj!	dneſſnj!	dneſſnj!
dneſſnjm	dneſſnj	dneſſnjm
dneſſnjm	dneſſnj	dneſſnjm.

Mnoſ. počet pro wſſe troge pohlawj ſtegný:

dneſſnj
dneſſnjch
dneſſnjm
dneſſnj
dneſſnj!
dneſſnjch
dneſſnjmi.

Pozn. Dle toho wzoru gđau wſſečy ſtupně, i ně-
ktera hlavní slova, gaſo: ſiřj, ſudj, ločj,
ſregčj, poďſarſſj, a g.

3. Při wlaſtňowacj na **úw, owa, owo**,
paťj-li wěc oſobě mužſké, a na **in, ina, ino**,
paťj-li oſobě ženſké: u p. králſw, owa, owo;
králownin, nina, nino; ſtrýcſw, tetin, bratrſw,
ſeſťſin. Ta ſſloňugeme takto:

Gedn. počet.

králſw,	králowa,	králowo,
králowa,	králowy,	králowa,
králowu,	králowě,	králowu,
králowa,	králowu,	králowo,
králſw!	králowa!	králowo!
králowě,	králowě,	králowě,
králowým,	králowau.	králowým.

Množný počet.

králowi,	králowy,	králowa,
	králowých	
	králowým,	
králowy,	králowy,	králowa,
králowi!	králowy!	králowa!
	králowých,	
	králowými.	

Pozn. Dle tohoto wzoru gđau také mnohá přidavná
slova, která ſice přimlaſtňowacj negſau,
ale ſauhláſkau ſe ſſloňugj, gaſo: hoben,
mocen, zdřaw, řád, ſiw, blůžen, powinen,
aučáſten, a g.

b.

§. 18. Přidavná gména magi tři stupně:
1. první, když se osoba nebo věc s žádau ginau
nesrovnává: dobrý dělník, krásná květina,
pozorné dítě.

2. druhý, když se o gedné osobě nebo věci praví,
že má na sobě více něgké vlastnosti než druhá:
lepší dělník, krásnější květina, pozor-
nější dítě.

3. třetí, když se o gedné osobě neb věci praví,
že má mezi mnohými gedné vlastnosti na sobě
nejvíce: nejlepší dělník, nejkrásnější
květina, nejpozornější dítě.

Stupeň druhý dělá se z prvního, proměněním
koncové samohlásky w **ssi** nebo **egssi**; tedy: tvrdý,
tvrdssi; veselý, weselegssi; mocný, mocněgssi;
modrý, modřegssi. Při tvoření druhého stupně
se **h**, **ch**, **k**, **r** stupně prvního proměňuje, tedy:
tuhý, tužssi; ostrý, ostřegssi; hluchý, hlušssi;
horý, horčegssi.

Stupeň třetí děláme předložením slabiky
ney před stupeň druhý; tedy: neymladssi, ney-
lepssi, neymladssi, neyohydněgssi.

Pozn. 1. Některá přidavná slova gsau nedo-
statečná, t. g. n. magi žádné stupně,
gako: slepý, zlatý, mosazný. — Mnohá
nedělají stupně podle obyčejných pravidel
těchto, a ta gmenugeme nepravidelná.

Takowá gsau: dobrý, lepssi; zlý, horssi;
blauhý, belssi; malý, menssi; weliký,
wětssi.

Pozn. 2. Nědy dělají se stupně přiwěšowáním
předložky pře před příd. slowo, u p. pře-
weliký, přebogahý a t. p. — nědy při-
dáváním porownáwagjich slowjček; taká
gsau: wíce postřibřen; wysoce učený;
welmi dobrý; mnoho wážený, a t. p.

Slova třetí.

3. Číslo.

§. 19. Slova, kterými mnohost věcí určitěgi
znaménáme, než se to množným počtem stává,
gmenugeme početnj slova, čísla.

Číslo dělíme w čísla

1. určitá, t. g. ta, která počet osob neb věcí co
neyzewrubněgi udáwagi, u p. šest konj, dwa
dily, osm osob; a na čísla

2. neurčitá, t. g. ta, kterými se počet věcí gen
wůbec gmenuge, ale předce tak, že se množstwj
gich poněkud poznati může, u p. málo, mnoho,
několik, žádný, každý.

§. 20. Určitá čísla rozwrhugeme w pět tříd.
Gsauf čísla

a) základnj, která stawjme na otázku kolik?
Takowá gsau: gedn, čtyry, osm, deset. Některá

a nich se sloňugj: geden gaſo přjdaw. ſlowa prwnjho zpáſobu (§. 17. 1.); dwa, tři, čtyry gaſ náſleduge:

pád 1. 4. dwa	1. tři	čtyři, čtyry
— 2. 6. dwau	2. tři	čtyř
— 3. 7. dvěma	3. třem	čtyřem
	4. tři	čtyry
	5. tři!	čtyři, čtyry!
	6. třech	čtyřech
	7. třemi	čtyřmi;

oſtatnj přibjragj w 2. 3. 6. 7. pádu i: u p. Přeb ſſeſti lety umřel. Řikagj tam u pěti ſwojcná. Patřil giž dewjti pánu. Pawlač na deſjti ſlaupch. Dſmi piſami geg ubodali.

b) pořadnj ukazugj negen počet, ale i pořádek, w gaſém věci neb oſoby za ſebau gdau. Stáwagj na otázku: Kolikátý? Sloňugj ſe gaſo přj-
dawná ſlowa. U p. Čtvrtě geſt čtvrtý den w týhodnu. Bořiwog byl w Čechách prwnjm knjžetem křeſťanſkým.

c) druhowá, na otázku Kolikérý? U p. Mám oſmerý oblek. Na duze wjdáme ſedmera u barwu. — Sloňugj ſe gaſo přj- ſlowa prwnj-
ho zpáſobu. (§. 17. 1.)

d) opakovací, na otázku Kolikráte? Za ſe neſloňugj; gſauť wlaſtně početnj přjſlowce. Děláme ge přiwěſenjm koncowky krátě z čjſel základnjch. U p. Třikrátě za den ſe ku kře-
ťánj zwonj. Každý žid muſel putowati do Je-
ruſalemského chrámu do roka třikrátě.

e) náſobowací, na otázku Kolikeronáſobný? Kolikero-
dubý? Sloňugj ſe gaſo přjdawná prwnjho zpáſobu. (§. 17. 1.) U p. Gedno-
dubý ſſat. Co gſem komu ublížil, nahražugi
měrau čtwer náſobnou.

§. 21. Z neurčitych čjſel ſe málo která uch-
lugj; podobagj ſe wjce přjſlowejm. Která gſau
ſſlonitedlná, ta ſloňugeme gaſo přjdawná ſlowa,
gaſo: Každý, wſſečen, některý, žádný,
mnohý.

Pozn. 1. Pál užíwáme gaſo hlawnj ſlowo; druhé
při něm hlawn. ſlowo w 2. pádu ſtáti muſj,
gaſo: půl dne; půl gablka; půl ložte.

Pozn. 2. Slowjčko dvě bráwáme za ſlowo
hlawnj. Gde dle přj- ſlow 1. zpáſ. wčn.
pohlawj. (§. 17. 1.) U p. Hlawna na dvě
rozpoſtěná. Wol ſi gedno ze dvěho.
Dáwali w obět dvě hrdliček nebo dvě
holaubátek.

Pozn. 3. Mjſto 21, 22 — 29 čjčáwali ſtaťj
geden-, dwa- — dewětmecjma.

Slawo čtvrtá.

4. Náměſtka.

§. 22. Náměſtky gſau ſlowjčka, která mjſlo
hlawnjch ſlow ſlawjme, bychom tato opakowati
nemuſeli.

§. 23. Máme patero náměstek, a sice:

1. osobnj náměstky, které osobu znamenají. Řeči rozeznáváme troji osobu: první, která mluví; druhau, ku které přítomné se mluví; třetí, o které nepřítomné se mluví; a tato jest pohlaví trojho: mužského (on, oni), ženského (ona, ony), věcního (ono, ona).

Tyto náměstky takto skloňujeme:

Gedn. počet.

gá	ty	on	ona	ono
mne	tebe	geho	gi	geho
mně (mi)	tobě (ti)	gemu	gi	gemu
mne (mě)	tebe (tě)	geg, ho,	gi	ge
gá!	ty!	on!	ona!	ono!
mně	tobě	něm	nj	něm
mnau	tebau	njm	nj	njm.

Množ. počet.

my	wy	oni	ony	ona
náš	wáš		gich	
nám	wám		gim	
náš	wáš		ge	
my!	wy!	oni!	ony!	ona!
náš	wáš		nich	
námi	wámi		gimi (nimi).	

- Pozn. 1. Sem patří také zwratná (zpáteční) náměstka sebe, se. Za obrací, co se děje, na předcházející, již podotknutau osobu, i hodí se ku všem osobám. Skloňuje se jako

ty: u p. Řekl se. Ublížil si. (sobě). Zaradował se. Mrsttil sebau. Mluwí wždy gen o sobě.

- Pozn. 2. K osobnjm náměstkám se mnohdy přidává sám, sama, samo. Treba ge rozeznati od příd. gména samý, samá, samé, ač s ním některé pády stěgné má. U p. Dítě samo geště nechodí. Byl tam sám. Byla sama doma. Pili jsme samé wjno.

- Pozn. 3. Náměstka on, ona, ono, měnj po předslowech své g w n; řekneme tedy: za něho (ne za gehu); t nj (ne t gi); ob nj (ne ob gi), a t. p.

2. Přivlastňující náměstky ukazují, které osobě něgáká věc patří. Gsau: Můg, twůg, swůg, gehu, gegi, náš, wáš, gegich. Grownawagi se, jako přídavná slowa (§. 16.), se swým hlavním slowem w pohlaví, w pádu a počtu.

Skloňují se takto:

Gedn. počet.

Množn. počet.

můg	má	mé	mogi	mé	má
mého	mé	mého		mých	
mému	mé	mému		mým	
mého	mau	mé	mé	mé	má
můg!	má!	mé!	mogi!	mé!	má!
mém	mé	mém		mých	
mým	mau	mým		mými.	

Dle toho wzoru gde také twůg, swůg; náš gaſo třetj osoba osobnjch náměštěk; gegj gaſo přjd. ſlowa druhého způſobu (§. 17. 2.); geho a gegich ſe neſſloňugi.

3. Stazowacj náměštěk udawagj osobu nebo wěc patrněgi, než ſe to osobnjmi náměštěkami ſtává. Gſau: Ten, ta, to; onen, ona, ono; tůž, táž, též; tentůž, tatáž, totěž. Ten ſloňuge ſe gaſo geden (§. 20.); tak i onen; tůž gaſo ſlowa přjdawná prwnjho způſobu (§. 17. 1.); w náměštěce tentůž ſe obě částky ſloňugi: tohotěhož, tětěž, tomutěmuž, a t. d.

Pozn. Tento wztahuge ſe wždy na bližſſj osobu nebo wěc, onen na wzdálenněſſj. U p. Sw. Wáclaw a Boſlaw byli bratři: onen byl křeſtan, tento wſſať ctitel model pohanjſch.

4. Potážné náměštěk. Těmi wztahugeme ſadu na osobu nebo wěc dříve gmenowanau. Gſau: Kterů, genž, kdo, co. Gſau wždy w tom pohlawj a w tom počtu, w kterém geſt ſlowo, na něž ſe wztahugi; ne také w témž pádu. U p. Geſt málo lidj, kterům by pochwala milá nebyla. Dům, kterů gſme nedávno zděbili, geſt na ſpadnutí.

Kterů ſloňuge ſe gaſo přjd. ſlowo 1. způſobu; genž gaſo třetj osoba náměšť. osobnjch. (§. 23.)

5. Stazowacj náměštěk gſau ty, kterými ſe po něgaké osobě nebo wěci tážeme. Gſau: Kdo? Co? Gať? Čj?

Kdo geſt pro pohlawj mužſtě a ženſtě; co pro wěcnj. — Gať ſloňuge ſe gaſo přjd. ſlowa 1. způſobu; gaſo přjd. ſlowa druhého způſobu čj; kdo, co, gať náſleduge:

Kdo?	Co?
koho, čj	čeho, čj
komu	čemu
koho	co
kdo?	co?
kom	čem
kým.	čjm.

Pozn. ſlowjčkem kdo ptáwáme ſe po osobách, ſlowjčkem co po wěcech. U p. Keho to woláte? Komu to patřj? A čemu tu bylinu neſež?

Slowa pátá.

5. Č a ſ o ſ l o w o.

§. 24. Čaſoſlowa ukažugi, že něco geſt, neb že ſe něco děge. U p. Rolnjſ orá. Paſtřě traubj. Padá ſnjh.

A čaſoſlowům můžeme přſtawiti osobnj náměštěk: gá, ty, on (§. 23. 1.); u p. (gá) neſu; (ty) woláš; (my) mrzname; (wy) ſe honjte. Tyto náměštěk ale w obyčegně řeči w y n e č á w á m e.

§. 25. Při časoslovích na pateru více pozor dáti sluší: na a) osobu, b) čas, c) způsob, d) smysl a e) časování.

a) Osoby gsau v každém počtu tři: první (já, my), druhá (ty, vy), třetí (on, ona, ono, oni, ony, ona). Osobní náměstky přidáváme gen tenkrát, když s důkladem časoslovo vyřčujeme. U p. Nesu, běžíš, sedí; jdeme, trpíte, ležau. A ty byš se chtěl protiviti? Sestra půjde s námi: ty ostaneš doma.

Pozn. Časoslova, která nemají než třetí osobu geđn. počtu, gmenujeme bez osobná; taková gsau: prší, hřmí, bolí mě, a g.

b) Čas gest u časoslov trojí: přítomný, minulý, budoucí. Je se nyní něco děje, u p. volám, pobíjí, křičíme; minulý, mluvili se o tom, co se již stalo, u p. nespí, běžel, umřel; budoucí oznamuje, že něco teprve vykonáno býti má, u p. ponešu, zavolám, budu psát.

c) Způsob gest u časoslov paterých:

1) oznamovací vyřčujeme něco za gisté; u m Nemocný snášší všechny bolesti trpělivě;

2) spogovací povídá něco za negísto, nebo gen s výjimkou. U p. Kdyby byl na oheň pozor dal, nebylby zapálil;

3) rozkazovací, kterým poračujeme nebo prořčujeme; u p. Jdi do školy. Dones to okení křlenáři. Půgči mi peníze;

4) neurčité gmenuge časoslovo bez udání osoby; u p. zdvihati, spáti, gísti; a

5) přestupovací (přechodný), když se časoslovo jako přídavné slovo potřebuje, spolu ale také čas ukazuje, u p. Geda do lesa, zvrhnul.

d) Smysl gest dvogí: činný, když osoba nebo věc, o které se mluví, sama něco činí, u p. Modlíme se. Pták zpívá; — a trpný, když se s osobou nebo věcí, o níž mluvíme, něco děje, u p. Sw. Ludmila byla na rozkaz Drahomíry zadržena.

Pozn. Někteř časoslova nemají trpný smysl, a ta slova střední; taková gsau: státi, umříti, ležeti, spáti, letěti, křičiti, a g.

e) Když časoslovo ve všech osobách, časech, způsobech a v obogím smyslu proměňujeme, řčáme, že ge časujeme; děje-li se tato práce při mnohých časoslovích stegným způsobem, slove časování.

§. 26. Aby se časoslovo, gať patř, časovati mohlo, bere se ku pomoci časoslovo gsem, které proto také pomocné sluge. Toto pomocné časoslovo časujeme takto:

Oznam. způsob. Spogow. způsob. Přítomný čas.

Gsem	bych
gí	byš
gest,	by,
gsme	bychom
gste	byšte
gsau	by.

Minulý čas.

Byl, a, o, gsem
gfi
(gest),
byli, y, a, gsme
gsfe
(gsau).

Byl, a, o, bych
bys
by,
byli, y, a, bychom
byste
by.

Budaucj čas.

Budu
budeš
bude,
budem
budete
budau.

Budu
a t. d.

Rozkaz. způsob.

Neurčitý způsob.

Přítomný čas.

Gedn. { Bud (budiz),
poč. { bud,
Množ. { budme
poč. { budte
ať gsau.

Býti.

Přechodník.

Přít. čas.

Gsa
gsauc
gsauc,

Minulý čas.

Bym
bymoſſi
bymoſſi,

Bud. čas.

Buda
budauc
budauc.

Množný počet.

gsauce.

bymoſſe.

budauce.

Pozn. Gsi se často zkracuje w s, u p. Bjm, žeš (že gfi) tu byl. — Chybně se říkává, g se š místo gfi. — W minul. čase w 3. osobě gedn. a množ. počtu se gest a gsau obyčegně wynechává. U p. Byl (gest) w kostele. Byly (gsau) radománky.

§. 27. Skoro wſſecko časowanj děge se od způsobu neurčitého. Koncomnj totiž slabika proměňuje se při tvoření času přjt. bud w u nebo w gi, nebo w am nebo w im; při minul. čase proměňuje se koncovka ti w l, a přidává se gsem. Budaucj čas tvoří se trojm způsobem: a) nebo se přidá k neurčitému způsobu budu, (a tu slowe čas složený,) u p. budu zwoniti; nebo se b) k přjtom. času negatě předslowce představj, (a ten slowe gednoduchý,) u p. wyproſſim, doběhnu, zaplatjm; nebo se c) wezme přjt. čas za budaucj, u p. hodjm, dám, umru, chytjm.

Časugeme pak takto:

Činný smysl.

Džnam. způsob.

Spogow. způsob.

Přítomný čas.

Paſ-u, eš, e, eme, ete, au.

Big-i, eš, e, eme, ete, gi.

Bol-am, aš, á, áme, áte, agi.

Gled-jm, jš, j, jme, jte, i.

Neňj.

Minulý čas.

Pásl, a, o	{ gsem	Pásl, a, o	{ bych
Bil, a, o	{ gfi	Bil, a, o	{ byš
Wolal, a, o	{ gest,	Wolal, a, o	{ by,
Hleděl, a, o	{ gsmc	Hleděl, a, o	{ bychom
	{ gste		{ byste
	{ gsau.		{ by.

Budaucj čas.

Budu	{	pásti,
budeš	{	bíti,
bude,	{	
budeme	{	wolati,
budete	{	hleděti.
budau	{	

Nenj.

Rozkaz. způsob. Neurčitý způsob.

Přítomný čas.

Paš, paš, pašme, pašte.	Pásti.
Bj, bj, bjme, bjte.	Bíti.
Wolej, wolej, wolejme, wolejte.	Wolati.
Hleď, hleď, hleďme, hleďte.	Hleděti.

Přechodník.

Přít. čas.	Minulý čas.	Bud. čas.
Paša, šauc, šauc, paš, ši, ši, šfe.	Buda	{ pásti,
pašauce.	Biw, ši, ši, šfe.	{ bíti,
Bige, jc, jc, Wolaw, ši, ši, šfe.	budauc	{ wolati,
bigjce.	Hleděw, ši, ši, šfe.	{ hleděti.
Wolage, gjc, gjc,		
wolagjce.		
Hledě, djc, djc,		
hledjce.		

Trpný smysl.

Dznam. způsob. Spogow. způsob.

Přítomný čas.

Gsem	{	pasen, a, o,
gfi	{	bit, a, o,
gest	{	
gsmc	{	wolán, a, o,
gste	{	hleděn, a, o.
gsau	{	

Nenj.

Minulý čas.

Byl, gsem	{	Byl, bych	{	pasen, a, o,
a, gfi	{	a, byš	{	bit, a, o,
o, gest	{	o, by	{	wolán, a, o,
i, gsmc	{	i, bychom	{	hleděn, a, o.
y, gste	{	y, byste	{	
a, gsau	{	a, by	{	

Budaucj čas.

Budu	{	pasen, a, o,
budeš	{	bit, a, o,
bude	{	
budeme	{	wolán, a, o,
budete	{	hleděn, a, o.
budau	{	

Nenj.

Rozkaz. způsob. Neurčitý způsob.

Buď	{	Pašenu	{
buď	{	bitu	{
buďme	{	wolánu	{
buďte	{	hleděnu	{

Přechodník.

Pasen, a, o, i, y, a.

Bit, a, o, i, y, a.

Bolán, a, o, i, y, a.

Hleděn, a, o, i, y, a.

Pozn. 1. W neurčitém způsobu se, totižrátkolivo se tento s jiným, hnutí významovávacím časoslovem spoguge, w koncovce **ti** vynechává **i**, gafo: gdu spat, běžim se napjt.

Pozn. 2. Rozeznáváme časoslova

- a) nepravidelná, která totiž časy své dle pravidel obyčejných netvoří, gafo: gdu, šel; čti, čtěl; mám, měl; wjm, věděl —
- b) nedostatečná, t. g. která vsedky časy neb osoby nemají, gafo: wece (od weceti), warý (od warýti), djm, djme (od dfti) a g. —
- c) opakovací, která opakování něgačého skutku znamenají; ta tvoříme zavěšlováním koncovky **wa**: u p. hrávám, běhávám, řičím —
- d) počínací, která počínání něgačého díla významováají, gafo: bohatnu, blednu, mladnu, šedím.
- e) bezosobní, která toliko w třetí osobě užíváme, gafo: prší, sněží, hřímá, a t. p.
- f) řmenová, která totiž od žádného jiného slova nepocházejí, gafo: gdu, spjm, dám, a p. — a odvozená, která buď proměňováním některých písmen, nebo přidáváním

něgačých předložek neb koncovek děláwáme, gafo: černý, očerniti; krásný, okrásłiti; hořký, zhořčiti, a t. p.

g) dokonaná čin auplně učiněný (giž dokonáný) znamenají, gafo: wzał, sedł, a p.

Pozn. 3. Některé písmeny se, gafo u hlavních slov i zde změnugi: **h** w **ž**, **c** w **č**, **k** w **č**, **r** w **ř**: u p. lhu, lžeš; tluku, tluč; mru, mřeš; řeknu, řečeno; chytjm, chycen; trhnu, tržen.

Pozn. 4. Mimo časoslova počínací a opakovací mají vsedka ostatní w 3. osobě počtu množ. ne **egi**, nýbrž **i**. Chybně tedy djme **šlyšegi**, **widěgi**, a g.

Oddíl druhý.

O nezměnitelných částkách řeči.

1. Příslovce.

§. 28. Příslovce gmenugeme ta, obyčejně při časoslovcech stáwagij slowička, která wygadřugi, řby, řbe, gať? se něco děje. U p. Ten člověk si pyšně chodí. Umřel náhle. Ušel šťastně nebezpečností, které mu wčera hrozilo.

Rozpoznáváme příslovce dle významu; gsau příslovce

1. času, gaťo: Nynj, potom, dnes, někdy, někdy, letoš, gindy, pozdě; u p. Kdo hledá přítele bez wady, nenagde ho nikdy. Pozdě bychá honjš.
2. místa, gaťo: Tu, tam, wenu, nahore, dole, doma, napřed, wssude; u p. Nemá gessť wssch doma. Co tam, to tam, o to hlawnj nelam.
3. způsobu, gaťo: Tak, snad, málo, tuze, gistě, příliš, dobře, chytře, nahlas, honem, a g.

§. 29. Příslovce některá magj také stupně. Druhý se dělá z prvního, přivěšením koncovky **gi**; třetí předložením před druhé slabiky **ney**. Tedy: čistě, čistěgi, **neyčistěgi**; maudře, maudřegi, **neymaudřegi**. Mluvíme tedy chybě, řjškawagje: čistěge, maudřege.

Některá příslovce dělají stupně nepravidelně, gaťo: mnoho, více; málo, méně; dobře, lépe; hustě, haustě, a g. Ty se snadno naučjš.

2. Předřlovce.

§. 30. Předřlovce udáwagi, gať dvě věci na sebe se wztahují. Poněwadž před hlawnjmi slowy neyčastěgi stáwagi, gmenugeme ge předřlovce.

Předřlovce udáwagi, do kterého pádu hlawnj slowo, před nímž stoji, přigiti musí, nebo řždě předřlovce dce gistěmu pádu, řádá gistý pád.

Některá řádagi wždy pád gedem, gaťo:

2hý pád tato: U, do, ř, od, bez, dle (podlé, wedlé), řromě, řkolo; u p. Bez aurazu gede, řoho rozum webe. Gabřko nepadne daleko od řtromu.

3tj pád tato: Ř, wstřjc, proti. U p. Doba ř době, rownj ř sobě. Stogj proti řlunci.

4tj pád tato: Mimo, ob, přes, pro, řřze. U p. Gde řřze les. Pro nedbalost byl řřstán. řel přes pole. řřceš-li maudřym mužem řlauti, dey řčem mimo se řlauti.

6tj pád gedině při, u p. Kdo ředáwagi při řře nedbagje o práci, řřzy řokulřagi ob domu ř domu co řěbráci.

Některá žádawagj dwa pády, brzy ten, brzy onen, dle rozdílného smyslu; a sice

4tý a 6tý pád tato: o, w, na, po. U p. Stýš se **o** to po žebráčku prositi, čeho sšlau wlastnj můžeš dobytí. Mluwil **o** tom. Gest žiw **o** chlebu a **o** wodě. Odesel na pole. Sedj na koni. Ten swých djetek nemiluge, kdo gim we wšsem powoluge.

4tý a 7mý pád tato: mezi, nad, pod, před; onen na otázku kam? tento na otázku kde? U p. Nechoď mezi lidi. Stál mezi stromy w zahradě.

2hý, 4tý a 7mý pád tato: za, s. U p. Kuce pracj zggjzweny lepšši gsau, než giné s přesteny. Spadl s koně. Nenj ho s tu práci.

3. Pogislowce.

§. 31. Pogislowci (spogkami) spogugeme pro krátkost w řeči buď gednotliwá slowa nebo celé sady. U p. Petr a Pawel šel do kostela; nechtíce spogky užíwati, musili bychom říci: Petr šel do kostela, Pawel šel do kostela.

Některá pogislowce gsau sice giné dily řeči, al' blauhým zvykem ge za pogislowce máme; gako: čjm — tjm, dylem — djlem, pročez (pro-co-ž), buď — buď (nebo), gak — tak. U p. Čjm wětšši hlawa, tjm wětšši klobauk. Gak si ušteleš, tak budeš ležeti.

4. Citoslowce.

§. 32. Citoslowci wygadřugeme frátce w sobě wzbuzené city, (radost, bolest, podivenj, a p.) Takowá gsau: Ach, heysa, hola, oho, ay, hlehle, hnhm! U p. Ach, gak mnozi litowali, že se z mlábi zanedbali!

K citoslowcům patřj také slowa, přirozené zwuky zwiřat, nebo giných kolem nás wčej wy-podobňugjci, gako: Haf, pác, pif, possem, pšic, řač, hý, a g.

Díl druhý.

Pravopis.

§. 33. Psaní jest viditedlné wygádření nassich mysléneč. Maj-li se ale jiní lidé nasse myslénky písmem dowěděti, musíme psáti srozumitedlně, a tak, gať toho vlastnosti češfé řeči žádají. Sbjrku pravidel, dle nichž se dobře češty písse, podává nám češty pravopis.

§. 34. Má-li nassemu písmu býti rozuměno, dwau zwláště wěcí štetiti musíme; musímeť

1. psáti wssecka slowa patřjciimi písmenami, a musíme
2. co písseme, náležitě rozdělowati.

Celé učenj o pravidelném češém psaní rozpadá se tedy we dvě oddělenj. Prwnj učj, gaťbychom wssecka slowa patřjciimi písmenami psáti — druhé, gaťbychom, co písseme, rozdělowati měli.

Oddělenj prwnj.

Piš slowa patřjciimi písmenami.

§. 35. Patřjciimi písmenami písseme slowa, pašli

- a) řademe do slow zrowna ty písmeny, které tam patří; a pašli
- b) zrowná toliť (ani wjce, ani méně) písmen tam stawjme, kolik patří. S onom w hlavě prwnj, o tomto w druhé pogeďnáme.

Slawa prwnj.

Piš zrowna ty písmeny, které patří.

§. 36. Chci-li psáti wždy tu písmenu, která patří, musjm znáti wssecky písmeny dořonale i dle gegich 1) přirozenosti (powahy), i dle 2) zewnitřnosti (formy).

Část prwnj.

1. S přirozenosti písmen.

§. 37. Dle své přirozenosti gsau písmeny: samohlásky, dwaohlásky, sauhlásky. (§. 2.)

a) Užíwánj samohláseč.

§. 38. Samohlásky a, o, u, y, i, e, ě gsau nebo dlauhé nebo krátké. Délka znamená se při a, o, y, e, postawenau nad nimi čárkau.

á, ó, ý, é. při u někdy čárkau (ii) někdy kolečkem (ü), a i se pod linii prodlužuge (i).

§. 39. Kdykoli se samohláčka krátce vyslovuge, piš krátkau. U p. Budeš-li pilný a w činech svých opatrný, budeš nepochybně šťastný. Proto že gsí hřešil, musíš se trestu podrobiti. Zaslápl hada.

Pakli se ale samohláčka při dobrém vyslovení prodlužuge, napíšeš dlahau. U p. Maudrý člověk o bohatství nestojí. Váda mezi bratřimi gest ohavná. — Dbyčegně dá se sluchem rozeznati, kde dlahá samohláčka státi má, jako: hada, hádá; pátá, pata; pravá, práva, prává; sja, silný; holubu, holubá.

Pozn. 1. W předložkách hlavních slov, pauhy w sobě kmen (§. 4.) obsahujících, se a prodlužuge, u p. národ, zástava; negsauli vsak kmen, piš ge krátce: nasaditi, nalhati, nawaynauti.

Pozn. 2. Gen w citoslovkách píšeme **ó**. U p. S předivné věci! Pamatug, **ó** člověče, na smrt! — Kdykoli se gindy o prodlužení má, proměňuje se w **ü**. U p. Strom, strumeč (ne strómeč); olowo, oláwko (ne olówko); hole, hül.

Pozn. 3. **ü** třeba dobře rozeznati od **ii**: ono stojí místo **ou**, gakoby to o nad u bylo postaweno; toto gest místo **au**; ono se nepíše nikdy na začátku, toto nikdy na konci slova. U p. úmysl, útěcha, lesü.

i, í, y, ý.

§. 40. Na užívání těchto samohlásek w řeči velmi mnoho záleží. Při tom říd se těmito pravidly:

1. Po tvrdých sahláčkách (§. 2.) píše se w kmenu i w koncovkách **y, ý**, d'e toho, zdaž krátce se neb dlahuze vyslovuge. U p. Každá chyba má se naprawiti. Kyselé jídlo a horký nápoj každému nesaui. Mnohý člověk rychle zbohatnul. Bohabogým gest tento život cestau k nebi. Sláva světská gest jako dým. Lehkomyslný člověk podobá se tékawému motýlu.

Pozn. 1. Dbyčegně se dá **y** w **ey** rozložití, jako: w ýr (weyr), w ýskám (weyskám), p ých a (peycha).

Pozn. 2. Kdyby w odvozování neb sloňování po těchto tvrdých sahláčkách **i, í** státi mělo, proměňugi se we své příbuzné: **h w z, ch w š, k w c, č**. U p. Drahy, draží; bluhy, ohlušiti; prudý, prudší.

Pozn. 3. W cizích slovech piš ta **i**, která tato slova we své řeči magi; u p. cymbál, cypřiš, Chrus král, ostrow Cypr, Kristus, Jan, Jerusaleu, Jakob.

2. po měkkých sahláčkách (§. 2.) píše se w kmenu i w koncovkách **i, í**, pod'e dlahého neb krátkého vyslovení. U p. Gida na koni nebyvá vždy šťastná. Bratr zdědil mnoho stříbra. Šibalství neprospívá nikdy ani nechtěgšimu. S nasse živobytí gest dar Boží.

Pozn. 1. Má-li se **d, n, t** vysloviti měkce, znamenáme to praužkem (**Ď, ň, ṭ**); následuge-li po nich ale **i, e, ě**, tento praužek se nedělává. U p. Na světe není nic stálého. Vš **děti** mají dobrému zvykati.

Pozn. 2. Při prodlužuge se w složení se slowy hlavními, a od nich odvozenými; ale stogi-li pro sebe, nebo spoguge-li se s časoslowy, píše se s **i**. U p. Při gdje slussno mýrným býti. Mnohý žák přichází pozdě do školy. Poslussnost gest Bohu přigemněšší, nežli oběti. Děti nezbedné bývají př i sně trestány.

Pozn. 3. Předslowce **wy** prodlužuge se w složení s hlav. slowy, a w odvozených, ne wssak w složení s časoslowy. U p. Každý aul má swůg w ý let. Wymluwil Petrowi, že uloženu práci newy řonal.

Pozn. 4. Koncowky **iwa, iwo, ina, inec, ifko, ifstě, idlo** w slowech třj- a čtyřslabičných, a koncowka **ice** we třj- a čtyřslabičných, mají **i**; ale koncowky **if, iček, iě, ic, in, im** mají **i**; slowa přjdawná 1. způsobu mají w 2. a 3. pádu množ. počtu **ych, ym**, 2. způsobu **ich, im**; koncowky **mi, omi, emi** mají vždy **i**; **owi** w 3. pádu gedn. počtu, a u životných w 1. pádu množ. počtu má vždy **i**, u neživotných ale má 1. pád množ. počtu **ow**; pogi slowce **li** (místo gestli), a časoslowo pohlawj mužš. vždy **i**, ženského ale

y; gi w druhém stupni přjslowej, a w 1. osobě gedn. počtu časoslow na **gi**, má vždy **i**, w 3. osobě množ. počtu ale **i**; 3. pád gedn. poč. osobnj náměstky třetj osoby má **gi**, čtvrtý ale **gi**; 7mý pád ged. muž. téže náměstky **gim**, 3. pád množ. ale **gim**. U p. Kopřiva, Eladiwo, rowina, owčinec, pastwiško, řadidlo; holubice, mědénice; zahradiš, slawiceš, nojř, čeledin, owějn; weseľých, kolmým; Božich, Božim; zeměni, rybami; Petrowi, Petrowy (u p. nohy). Slunce, řdykoli vychází, vždy nám den přinášš. Milugi své bratry a sestry; oni mne ale nemilugi. Dey gi pustiti žlau, ať gi ta nemoc nezachwátj.

3. po obogetných sauhláškách (§. 2.) piš

1) we kmenu vždy **i, i**, jako: Bič, bjda, fiala, fíř, lířka, lípa, mílost, mýra, píwo, plíce, sílný, síra, wýra, wínu, žima, žiwám. Wygmi ale následugc j slowa, i se wssemi od nich odvozenými; ta mají **y**:

b: by, byt (obydlj), bydlo (obydlj), babyka, bylina, bystrý, kobyla, obyčeg.

l: lysý (lyřati, lyřák), lyřka (wodrj pták), lyko (leňčj), mlynář, (mlyňnice), plynu (wzplýwám), slynu, slyššim, blýřkám se.

m: myřl, (smýřl, myřlénka), myřliwec, myř, smýřati, myřný (omyl, mýřka), mygi (myř, pomyge), mydlář (mydliti).

p: pýcha (pýsný, pýchati), pýř (pýřiti, pýře-
ni), pýřf (řet), pýřtel, řopyto, řpyřowati,
řpyřtiti se.

f: řyn, řypu, řyt, řyčeti, řyr (řyrowátka),
řyřka, řyrowý.

w: wy (wyřám), wyřoký (wyřfe, powyřřiti),
wyřti (gařo wřf), wyřheř, wyř (řowa), wyř-
řkati (ři wesele), wyřza (wyřžina), wyřžle,
žwyřf, žwyřkati.

ž: bržy, gažyřf, nažyřwám.

2) W řoncowřáký ale magj

a) řlawnj řlowa, na řauhlářku řwrdau ře
řončej, w 1., 4., 5. a 7. pádu množ. počtu **y**,
a řen ta, řterá něčo řiwého wyřnamenáwagj,
magj w 1. a 5. pádu množ. poč. **i**. U p.
řmřky, řopolý, ó řtomy! řtáky; ale řosi,
(řtář řos), řrozbi, řtáci.

b) řlawnj řlowa řohlawj řenřf, wyřázegjej na **a**,
magj w 2. pádu ředn. poč., řař w 1., 4., 5.
pádu množ. — a

c) řlowa wřenjho řohlawj, wyřázegjej na **o**, w 7.
pádu množ. počtu wřždy **y**. U p. řyby, řyby,
mořyby; řlowy, řoleny, mořowidly. Řdeřoliw
ořtatně w řřlowáňi ř přicháži, měřřf řeř.

d) Přjřawná řwňjho řpřřobu magj we wřřřch pá-
řech **y**: maudřym, řřřňňch, řulatyři.

e) W řoncowřáký řařřřlow nířdy **y** nepřicháži. Pře-
řhodňjř řowážiřeme čo přjřawná řlowa.

Požn. **é** dá ře w řmenowňř řlabiřáký (přicháži ale
málo řby,) w **i** neb **y** řwřeniti; gařo:
řřřf, řřřf; mřřřo, mřřřo; řřře, řřř; řřřw,
řřřw; řřře, řřř; dwřře, dwřřřa.

W řoncowřáký přicháži nejčářřřgi
w pářech přjř. řlow řwňjho řpřřobu, a
w řřř řlowech, řterá ře řle niř řřlowuži,
gařo: řobřřřo, řobřřřu, řobřřř.

Řáměřřř nář a wář, a wřřřřen
to **e** w pářech řwňřch nepřobřřřuži; řeřy:
nařřřřo, wářřřřo, wřřřřu.

b) Užiřwáňj dwařhlářřf.

ř. 41. Z dwařhlářř přicháži nejčářřřgi **ey**.
řuto dwařhlářku řřřřře

a) w přřřřřře **ney**. U p. řřřř řřřř řeřř řeřř
řohu **ney** přjřřřřřřřřřř. Řteré řeřř **ney** wřřřřřř
přřřřřř w řařřřř?

b) w řřřřř. řpřřřř řařřřřř na **ám** wyřázegjejch,
gařo: řey řařřřřř, čo řu řařřřř. Řon **ey**
řeřřřř řřřř, řteré ři řřřřřřřřřř. řawol **ey** řem
řřřř řwřřř.

c) w něřřřřř řřřř řlowech, řřřř řořo wřřřřřřřřřř
řařř, a řterá ře řařřřřřř řřřřřř. řařřřř
řřřř: řeyřřřř, řeyřřř, řeyřř.

řřřř ře wřřřřř řřřřř **eg**.

Pozn. 1. Kdo říkává w přjd. slowech 1. způsobu;
hodney, dobry... špatně to vyslowuge.
Mát se říkáti dobrý, hodný, a t. p.

Pozn. 2. Dvauhláská **ay** gest gen citoslowce
u p. **Uy**, to gsau pěkně státi.

c) Užíwání sauhlásek.

§. 42. Gebinau sauhláskau může se význam
slova zginaciti; u p. **Leď** a **let**; **bez** a **pes**; **šel**
a **žel**; **sup** a **zub**; **drn** a **trn**. Na začátku nebo
w prostřed slova poznáme snadno, má-li tam státi
b nebo **p**, **d** nebo **t**, **h** nebo **ch**, **f** nebo **z**, **w**
nebo **ž**; ale na konci slova se to někdy tak snadno
rozeznati nedá. Někdy, gakau sauhlásku máš na
konci psáti, anebo

1. w myšlénkách slovo prodluž, a kterau sauhlásku
w prodlouženém slowě nalezneš, tu směle napsati
můžeš. Tedy piš **dub**, **dluh**, **břeh**, **waz**, **zeď**,
geď, protože djme **duhu**, **dluhy**, **břehu**, **wazem**,
zďj, **geďem**. U p. Do lesa dřevj newoz, do moře
wody nenoš. Kdo rád z svého udělj, toho Pán
Bůh nadělj. — Anebo, zvlášť w prostřed slova,

2. wezmi ohled na půwod slova. Tedy řekneme
wozka ne woška, protože pocházi od woziti.

Pozn. 1. Předložka **bez** a **roz** piše se vždy s **z**;
u p. **Bezruký**, **bezpečně**; **roznesu**, **roz-**
dám, **rozstipený**.

Pozn. 2. Přes piš vždy s **s**; u p. **Pětálbých**
přes moře k oliwetské hoře. **Přes** polnj.
Přes horny a lesy.

Pozn. 3. Vyslowuge-li se s **h** hrubě, dostává prau-
žek. Stává se to obyčejně w cizích slowech,
gako: **Sněgaust**, **galege**, **pergamén**, **gypš**,
groš, **grunt**. U p. **Čestý granat** gest
krásnější, než orientálský. **Kaupil** gsem
gypsowau figuru za 12 **grossů**.

Pozn. 4. Přibjragi-li hlavní slova, na **n**, **na**,
no se končej, koncovku, která s **n** začíná,
scházegj se w nich dvě **n**; tak máme: **Den-**
nij, **náslon-nost**, **powin-nost**, **pan-na**,
won-ný, **sen-ný**, **sauken-ný**, a g.

Pozn. 5. Sauhlásku **s** musíme dobře rozeznáwat,
od **z**. Píšeme totiž

s: a) na konci slow. U p. **Slyš**, **synu**, **dobrá**
naučenj učitele svého. Gak pak se gme-
nuges? Co tě nepálj, nehas. — A toto
s ostane, i kdybychom za ně slabiku **li**
postavili. U p. **Budeš-li** rozšafně gednati,
cti a sláwy dogdeš.

b) Kdykoliv někakau společnost významenává.
U p. **Gdi s Bohem**. **Bůh se** wssemi
swatými w nebi wěčně se raduge.

c) Wygádruge-li pohnutj s wšstky dolů. U p.
Syn Boží pro nás **s** nebe na zemi sstau-
pil. **Sstaužil** do pekel. **Špatný** gezdec
snadno s koně spadne.

d) U prostřed slow piše se před **st** vždy **s**.
U p. **Slé towarýšstwo** kazj **dobré mrawy**.
Gednu třídu tworů působj **žiwotišstwo**.

3. píšeme, kdykoliv chceme říci, že

- a) se věc z něčeho dělá. U p. Učinil tělo z hlíny. Ty ozdoby gsau ze zlata.
- b) něco jako z vnitřku vychází. U p. Vjno teče ze sudu. Angel wywedl Petra ze žaláře. Byliny rostau ze země.
- c) Kdykoliv se něgake duffernej hnutj rozumj. U p. „**Z** hlubokosti wolal gsem k Tobě,“ bj Dawid. Milugte se wespolek z upřímného srdce.

Část druhá.

2. O zewnitřnosti písmen.

§. 43. O zewnitřnosti (formy) gsau písmeny malé nebo velké. Tyto přispjwaji nemálo k srozumitelnosti sad a řeči.

Veliké písmeny píšeme

1. na začátku řeči, t. g. kdykoliv začínáme psáti. U p. Když gest hra neymilegšji, přestaň.
2. w básnjch na začátku každého werse. U p.

Melekám se nikdy zlého,
Důvěřim se w Boha swého;
Dnť mne rukau mocnau bránj,
Před každau zhaubau mne chránj!

Kazdy člověk lenivý,
Za žiwa gjž práchnivý.

Gmēna rolastnj (§. 7.), též slova přídavná,
3. která od rolastnjch gmen tvořena gsau. U p. Epitihněw, syn knížete Bořiwoge a sw. Ludmily, založil kostel Týnský w starém městě Pražském. Reka Labe začíná w Arkonossjch, běře do sebe u Mělníka Wltawu, u Litoměřic Ohři, teče srče zemi Wjssenskau a Cassau, a wpadá u Hamburku do moře.

4. Gmēna, která s uctiwostj wyslowugeme; w psanjch wsecky náměstky, které se na osobu, gjž píšeme, wztahuj. U p. Bůh. Urozený Pane Hrabě! Wslyš, Pane, prosbu mau! Wasse Excellencj!

Pozn. Mluw-li se o bozjch pohanských, píše se slovo „bůh“ malau literau.

5. Po některých znamenjch, a sice po

a) punktjku. Po aučinku glá rada. Dobré samo se chwálj. Dobrý začátek něčeho, gest půl díla hotového. Hrnec hrnci káže, oba černj jako sáze.

b) dwauteče, kdykoliv se za nj nasse nebo cizj slova uwáděj. U p. Maudrý Salomaun bj: „**L**epšj gest maudrost nad poklady zlata a stříbra.“ Kristus prawj: „**M**ilugte nepřátely swé.“

c) znamenj otázky a wykřičenjku, kdykoliv se těmi znamenjmi sada auplně končj. U p. Gjw odplacuge Bůh za dobré skutky?

Životem věčným. Běda všem, kteří zlé páchají! Nemají naděje, že pravého štěstí dožijí.

Mimo tyto uvedené pády píšeme všude malou písmenu.

Slova druhá.

Piš zrovna tolik písmen, kolik patří.

§. 44. Nesmí se psát ani více písmen ani méně, než patří. Proti tomuto pravidlu chybuje me přecasto; někdy totiž

1. písmeny, kterých není třeba, do slov přidáváme. Tak se chybě do mnohých slov přidává

n ě ě. Mnozí říkají místo měšce, mněšce; místo měniti, mněniti; místo umění, umněn; místo měd, mněd; místo město, mněsto; místo měch, mněch; místo odměna, odmněna; místo měšec, mněšec, a g.

w ě o. Chybě se říká: wocilka, woło, woweš, wobruč, woběd, wobily, wobraz, woheň, wocel, wolowo, wocet, wočno, woleg, wotep, wopice, woblať, wostrow, wořech, wowoce, woblauf, místo ocilka, očo, oweš, oleg a t. d.

Některá slova mají ale wo; u p. woda, wogať, womný, wolám, wofť, woman. Jen postav před ně nějaké předložce, nebo

od nich nějaké slovo odvozuje, a hned se ti to ukáže. U p. Libowonný, rozwodniti, newogenský, a g.

2. Někdy vynedáváme písmeny, kterých, byť se newyslovovaly, předce psátí třeba. Tak se vynedává chybě

č před **c**: děweče, čoče, holčiče má se říkati, a ne děwece, čoce, holčice.

g před některými sauhláskami: před **č**, u p. půčím, ne půčím (t. g. peníze) — před **d**, u p. gdu, ne du; gdeš, ne deš; — před **m**, u p. gměno, ne měno; gměň, ne měň; — před **f**, u p. gsem, ne sem. (Toto g se ukáže, pakli nějakou slabiku slovu předsadíme, u p. negdu, negsem.)

d před **c**: dcera, ne cera; dšty, ne cšty.

d před **l**: widitedlný, ne widitelný; nesmitedlný, ne nesmrtelný.

l mezi **b** a **f**: gablko, ne gabko.

st, š, ž kmenu před koncovkami štý, ši, stwj, stwo; u p. měšťský, říšský, Božský, kněžstvo, tužši, vyšši, mužstvo.

w před mnohými sauhláskami: wzrůst, ne zrůst; wznesený, ne znesený; wzteklý, ne zteklý; wzkrýsim, ne žkrýsim; wzbužowati, ne zbužowati.

Oddělení druhé.

Rozdělug náležité, co píšeš.

§. 45. Mnohdy káže potřeba, aby se slowo, které se na řádku wegiti nemůže, rozdělilo; gindy zase, aby se rozdělila sada delšj. Každé toto rozdělování děje se gináče; giná gsau pravidla pro 1) rozdělování slow, a giná pro 2) rozdělování sad.

1. Rozdělování slow.

§. 46. Slowa rozdělujeme dle následugicjch pravidel:

1. Stogj-li gedna sauhláška mezi dvěma samohláškama, běře se wždy k slabice následugicj. U p. Pra-wi-ti, do-ko-na-lost, zwj-ře, kra-gan.

Sauhlášky, fl, ff, ft, ftt, (nědy i zd, žd,) považugi se wždy gafo za gednu sauhlášku, i berau se tedy wždy obě k slabice následugicj, ba i tenkrát, kdyby po nich gessť r státi mělo; tedy: má-slo, ko-stel, li-ska, hau-fftj, se-stra, prá-zdný.

2. Gbau-li w slowě za sebau dvě, budiž stegně nebo nestegně sauhlášky, wezmeš prwnj z nich k slabice prwnj, druhau přidej k slabice druhé. U p. Pan-na, den-nj, win-na, hod-nost, šal-ba, koč-ka, slad-ěh.

3. Ge-li w slowě wjce sauhlášek za sebau, brává se obyčegně gen prwnj z nich k předešlé samohláске,

a wšedky ostatnj se k následugicj slabice přidáwagi; u p. kupec-twj, králow-stwj.

Pašli mezi těmi sauhláškami l, n, r gest, a pašli před druhými sauhláškami stogj, běře se k prwnj slabice; stogj-li ale až po nich, přigde k slabice druhé. U p. čer-stwj, ctnost-nj.

4. Gsau-li w slowě při sobě dvě nebo wjce spoluhlášek beze wšj samohlášky, platj w dělení slow l a r za samohlášku, a stogjci za njm sauhláška běře se k slabice následugicj; tedy ml-ha, smr-ti, wl-čj, tr-kati.

5. Složená slowa děl tať, gať složena gsau: listopád, dřevo-toč, kolo-maz, do-mluwa.

6. Písmeny slabik základnjch nesmíš roztrhowati; slabiky twotřicj se ale wždy oddělugi; tedy: poslapu, psá-ti, na-nesu, ze-ptati. Předslowce nesamohláškované (t. g. žádné w sobě samohlášky nemagjci, gafo w, z, s, wz) se od slowa, s njmž gest spogeno, neoddělugi; tedy: wne-su, zrau-bjm, šlá-tjm, zwa-dnu, wzle-tnu.

Pozn. W cizjch slowech se dvě, podlé sebe stogjci samohlášky dělwgagi, gafo: Mo-ab, Šra-el, To-ab.

2. Rozdělování sad.

§. 47. Činwáme w mluwenj, gať toho smysl nassj řeči žádá, brzy kratšj brzy delšj wřestáwky; někde hlasu powyšsugeme, gindy ho ubjráme nebo

přidáváme. Takovéto rozdíly musíme činiti i ve psaní, a znaménka, gichž k tomu bráváme, gmenu-geme dělídlá. Nebybyčegněgssj mezi nimi gsau tato:

1. Čárka,	6. Wykřičnjš,
2. Střednjš,	7. Závorš,
3. Dvautečka,	8. Uwozowka,
4. Tečka,	9. Rozegjmka,
5. Znamenj otázky,	10. Citowánj.

1. Čárka (,) (komma).

§. 48. Čárku děláme,

1. mezi krátké nápowědi a dopowědi. (§. 5.) U p. Chceš-li zlémt w cestu wjiti, neden gisske ohněm býti. Kdo rád ze swého udělj, toho Pán Bůh nadělj. Ljná ruka, holé nestěstj. Na černo sám sebe malugeš, gestli na giné rád žalugeš.
2. před potažnými (§. 23.) náměstky, a před některými pogislowci (je, kbyž, aby, gestli . . .), třebaby gen gediné slowo před nimi stálo. U p. Pawodcem gestliceš, které djetj o wánocjch taš těssjmagj, byl sw. Frantisseš Saleššj. Z toho, co sám činj, mnohý bratra winj. Alexander, genž byl král Macedonšj, učitele swého gaš náležj ctil. Štastný, kdo cizj přjhadau, wyštrjhá se před swau škodau. Pohané myslili, že se nasse dusse po smrti těla do zwjrat přestěhugi.
3. Při wkládaných slowech a sadách děláme čárku i před ně, i po nich. U p. Š djetj magj se,

owsssem gen dle ssly swé, přičinowati. Kdo se festaral, neboge se, žiw býwá, nestydě se.

4. mezi slowa stegného druhu (t. g. stegné djetj řeči), pakli ge žádné pogislowce (a, i, neb . . .) nespoguge. Gsau-li takowá slowa spogena pogislowci, neděla se čárka mezi nimi. Spoguge-li ale takowé pogislowce celé sady, i před njm se čárka dělá. U p. Čest, wážnost, bohatslwj, dlahé žiwobyti, nečinj člowěka w skutku blaženého. Odwrat od nás, Pane, hlad, wognu, drahotu, mor i wsecko giné zlé. — Zdrawj a štěstj, chwála a přjzeň, žiwobyti, ba wse, čjm lidé wládau, gen na Fratinšj čas trwá. Ať gšj doma nebo wenku, zgewně nebo třeba w nespřytěgssjch mjstech, wssude tě Bůh wjdj.

2. Střednjš (;) (čárka s puntikem.)

§. 49. Střednjš děláme

1. mezi dvě delssj sady, které se na sebe gakkolim wztahuj: buď že druhá předešlau wyswětluge; nebo udává přjčinu, následek, wýminku předešlé; nebo powjádá něco, co gj odporuge, nebo co se s nj srownává. U p. Gašj žiwot, takowá smrt; gašj smrt, takowá wěčnost. Wjry gest každému k spasenj nwyhnutedlně třeba; nebo bez wjry se nelze Bohu libiti. Požehnánj otcowo utwzuge domy djetš; zlořečenj paš matčino wmyracuge zállady gegidj. Wčera gšj se pilně učil; dnes se ale leniwým prokazugeš.

2. Když wíce, o gedné věci gednagjích sad w gednu wětšj sadu se pogj. U p. Lidšé žádosti gsau kolikery. Ten si žádá zdravj a dlauhého žiwobyti; onen tauží po učnosti, giný po radostech smyslných; mnozi se namáhaji o wezdegšj bohatstwj: tak každy na giné věci myslj.

3. Dwautečka (:).

§. 50. Dwautečku děláme

1. Když k wyswětlenj předešlané wšeobecné sady, wíce věci ze gména se uvádj, zwláštj djme-li: gačo, následugjci, gmenowitě, a p. U p. Chceš-li zdravj swého zachowati, užjwey starých léků: střidmosti a pracowitosti. Čtyry gsau poslednj věci člowěčj: smrt, saub, pešlo a nebe.
2. Uvádjme-li slova swá nebo slova něgaké cizé osoby, djjme to uváděnj oznámiwše. Pašli takowáto slova s něgakau proměnou uvádjme, nedělá se dwautečka před ně. U p. Báh welj dětem: Eti otce swého a matku swau. — Demonax wida, že se gakýsi mladík swým šfatem honosj, wzal geg za ten šfat a prawil: Toto prvé owce nosila, a předece gen owcj byla. — Báh welel dětem, aby otce a matku ctily. Aristoteles prawil swému učenci, aby se k přátelům swým chowal tak, gač chce, aby se oni k němu chowali.
3. mezi nápowěd a dopowěd, kde obě (dopowěd i nápowěd) z wíce článků sestawaji. U p. (Když

bychom, gsauce k zlému wábeni, ohawnost hřjchu wždy před očima měli: nikdy bychom se, a byt sebe wíce přjgennostj podával, hřjchu nedopustili. — Gačo gest mezi těly nebeskými slunce neykrásněgšj; gačo gest mezi kowy drahými zlato neywzácněgšj: tak gest mezi ctnostmi křesťanskými láska neypředněgšj a neymocněgšj.

4. Tečka (.) (punctjč.)

§. 51. Tečku děláme

1. na konci řeči, neb na konci auplný smysl magici sady. U p. Gač nabyl, tak pozbyl. Co tě nepálj, nehas. Dpatrnosti nikdy nezbohwa. Po niti klubka dogdeš. Cwičenj a žkussenj dáwa uměnj.
2. Po známých slowech, která pro uspořenj času a mjsta zkracageme, gačo: l. p., t. g., c. k., sw., zl., č. (čti). Ale takto zkrácené slovo se nesmj nikdy končiti samohláškau. U p. E. p. 1755 wynalezl w Americe Frankljin hromoswod. — Sw. Jan Nepomucký gest patronem země Česté. — W Praze gest c. k. pravidelnj škola.

5. Znamenj otázky (?).

§. 52. Znamenj otázky stawjme při přjmých otázkách po tom slowě, nebo po té sadě, kterým (slowem) nebo kterau (sadau) se na něco tážeme. Gestli se ale wšlowně neptáme, ale gen powjdamě otázkau

přednášsíme, nebělá se znamení otázky. U p. Kdo gest více k posílování, slepý čili hluchý? — Může-li pak milovati Boha, kdo nemiluje bližního? — Gať pak ti říkáš? — Stec se mne ptal, kde jsem wčera tak dlaugo chodil. Když se ptali Diogena, co we dne lucernau hledá, odpověděl: „Eidi.“

6. Wykřičník (!).

§. 53. Wykřičník děláme

1. po citoslowcích, pakli sama o sobě stoji, a na konci s citem pronášených sad. Následuje-li za citoslowcem celá sada, dáš za ně gen čárku, a vykřičník teprw na konec sady postavíš. U p. Ó, gať nešťastný gest opuštěný žebrák! Ach, gať to bolest! Ó hlubokosti bohatství, moudrosti i umění Božího! „Eyhle člověče!“ pravil Pilát, ukazuge židům umřeškaného Krista Sežijšse.

2. we psaných za každým titulem. Teby: Drahý příteli! Rozmilý rodičové! Mnohowážemý Pane!

7. Závorčky (), [].

§. 54. Mezi závorčky stawíme ta přidaná slowa nebo ty sady, které negakau wětšj sadu, nebo slowa w nj některá obgasňugi. U p. Ó kž by možné bylo, (pravj mnohý stavec,) dny mladosti mé nazpět zawolati! — Potom pak prosil Piláta Josef od Arimathie (proto že byl učedlnj Sežijššw, ale tagný, pro strach židowský,) aby snal tělo Sežijššowo.

8. Uwozowka. („“).

§. 55. Uwozowku děláme, když cizj slowa umádjme. Před nimi dělá se dole, po nich nahoře. Má-li se řeč dwau mluwjících osob rozeznati, znameáme slowa gednoho dwěma, druhého pak gednau neb čtyrmi čárkami. U p. Wida Sokrates bohatého ale neumělého mladjka: „Wiz,“ pravil, „otroka zlatého!“ — Wida Bion (mudrc) gatkéhoš záwistiwce welmi zarmauceného, pravil: „Buď potkalo tohoto weliké nešťěstj, nebo giného weliké štěstj.“ — „Co to slyššim o tobě,“ pravil gedn bratr druhému, „že gš dwá střjbrné swjcný w kostele ukradl?“ „Kdo, gá?“ pravil tázaný; „gáť nebyl gjž kolik let w kostele.“

9. Rozegjmka. (—).

§. 56. Rozegjmku klademe

1. chceme-li dáti čtenáři znamení a čas k rozmyšlenj, nebo chceme-li geg překwapiti. U p. Mnohý člověč slibuge druhému hory doly, ale — nic mu nedává. Wytrhne meč z poššwy, kaulne naň, a — zdlauha ho zastrčj. Gediné prawě zlé gest — hřjch.

2. místo wynechaných slow, mnohdy místo záworeč U p. Pan R — w R — olaupil pošladnici, a utekl. „Žádný člověč“ — dj. Solon — „ne-může se před smrtj za šťastného poškládati.“

10. Citovánj.

§. 57. Tato znaménka stawjme, chceme-li beze wšseho překážení we čtenj f některému w textu slovu něgaké poznamenánj přiložiti. K tomu máme *), †), ¹⁾, ²⁾ a písmeny ginogazyčné. U p. Wjden *) trpěla nedáwno mnoho od nepřátelského wogřka. „Co na wás gest,“ píše sw. Pawel, ¹⁾ „se wšsemi lidmi pokoj mēgte.“

Pozn. Pro doclenj wětšj srozumitelnosti oddělu-
game koncowku **li**, kolikrátkoliw místo
gest **li** stoji, od slowa, genuž se přiwě-
ssuge. U p. Gdeš-**li** nepravau cestau,
poznaw to, nemesskej se wrátiti. — Máš-
li škodu, o posměch se nestarey. —
Snadno-**li** wěřj, lehko sklamán budeš.

*) Hlavnj město w Rašausjch.

1) f Řim. 12, 18.

D o d a t e k.

Poněwadž se mnoho nových kněh tak na-
zwaným skladným prawopisem wydává, třeba
zde, aby se všem mýlkám předešlo, i o tomto
prawopisu něco podotknauti.

Celý rozdjl mezi prawopisem analogickým
a skladným pozůstává w několika maličkostech.
Nowě zawedený totiž prawopis píše

1. wšceko latinskými literami;

2. **j** místo dosud obyčegného **g**, gako: **j**ablko,
jedu, **j**sem, **můj**, kde analogický **g**ablko,
gedu, **gsem**, **můg** stawj; ano w předložce
ney, a w rozkazowacjm způsobu časo-
słow na **ám** vycházegjegjch klade toto **j**
místo dosud obyčegného **y**, gako: **nej**lepší,
nejwřelegšj, **wolej**, **wzywej**, a p.

W analogickém prawopisu obyčegně **g**
klade skladný prawopis **gen** do cizjch słow
místo **g**, i píše tedy: anjel **G**abriel, (my **G**a-
briel), **g**beljk, (my **g**beljk), **g**roš (my **g**roš), a p.

3. Pjše všude i mjesto našeho j; tedy m: ním, chodím, obydlí, kde se dle analogického mjujm, chodjm, obydlj a p. pjše.

Pozn. Některj spisowatelowé pijšj také ou mjesto au, a v mjesto dosawádnjho w, u p. doufám mjesto daufám — ženou mjesto ženau — mouka mjesto mauka; vole mjesto wole — vidjm mjesto widjm: ale české Museum tuto opravu do swých spisů nepřigalo, ano: „žeby toto zawedenj ani tuze potřebno ani radno nebylo,“ se weřegně *) wygádrilo.

E2 dubna 1843

D b f a h.

Díl první.

Mluvníká příprawa.

Uwod (§. 1—6.)	Strana 3
--------------------------	----------

Oddíl první.

D změnitelnych částkách řeči.

Hlava první.

1. Hlavnj slowo (§. 7—15.)	7
--------------------------------------	---

Hlava druhá.

2. Přidawné slowo. (§. 16—18.)	14
--	----

Hlava třetí.

3. Číslo. (§. 19—21.)	19
---------------------------------	----

Hlava čtvrtá.

4. Náměstka. (§. 22, 23.)	21
-------------------------------------	----

Hlava pátá.

5. Časoslowo. (§. 24—27.)	25
-------------------------------------	----

Oddíl druhý.

D nezměnitelnych částkách řeči.

1. Příslovce. (§. 28, 29.)	34
2. Předslowce. (§. 30.)	35
3. Pogislowce. (§. 31.)	36
4. Citoslowce. (§. 32.)	37

*) Viz Časopis českého Museum 1843, sw. 1. str. 8.

Díl druhý.

Pravopis.

Oddělení první.

Piš slova patřícími písmenami.

Piš zrovna ty písmeny, které patří. (§. 36.) . . . 39

Část první.

1. D přirozenosti písmen. (§. 37.)

- a) Užívání samohlásek. (§. 38—40.) . . . 39
- b) Užívání dvaohlásek. (§. 41.) . . . 45
- c) Užívání souhlásek. (§. 42.) . . . 46

Část druhá.

2. D zemitřnosti písmen. (§. 43.)

Kdy píšeme veliké písmeny? . . . 49

Hlava druhá.

Piš zrovna tolik písmen, kolik patří. (§. 44.) . . 50

Oddělení druhé.

Rozděluj náležitě, co píšeš. (§. 45.)

- 1. Rozdělování slov. (§. 46.) . . . 52
- 2. Rozdělování řad. (§. 47.) . . . 53

Dělitel.

- 1. Čárka. (§. 48.) . . . 54
 - 2. Středník. (§. 49.) . . . 55
 - 3. Dvačárka. (§. 50.) . . . 56
 - 4. Tečka. (§. 51.) . . . 57
 - 5. Znamení otázky. (§. 52.) . . . 57
 - 6. Vyššík. (§. 53.) . . . 58
 - 7. Závorčka. (§. 54.) . . . 58
 - 8. Uvozovka. (§. 55.) . . . 59
 - 9. Rozegimka. (§. 56.) . . . 59
 - 10. Citování. (§. 57.) . . . 60
- Debate? . . . 61

